

238240

Author.
585 ac L

MORVAY IZSÓ:

LŐMESTERI
SZÉKFOGLALÓ
BESZÉDEK

3719

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

A „DEÁK FERENCZ” PÁHOLY KÖNYVTÁRA

XXII

SZÉKFOGLALÓ BESZÉDEK

Tartotta

MORVAY IZSÓ

a „Deák Ferencz” páholy főmestere, az
1917. március hó 3. beiktatási munkán

Országos Széchényi Könyvtár

BUDAPEST, 1917

BIRÓ MIKLÓS TV. MŰINTÉZETE RÁDAY-UTCA 26

REV

238240

1965 R

~~46533~~

ORSZ. SZÉCHÉNYI-KÖNYVTÁR

Nővédeknapló

193 6 6v 5199 sz.

FŐMESTERI FOGADALOM

Kedves Testvéreim!

Mindenekelőtt hálás köszönetet mondok szeretett Mann testvéremnek üdvözlő szavaiért, valamint a választási munkának bölcs vezetéséért s ezenel elfoglalom testvéreim szabad választásánál fogva a Deák Ferenc p. főm. székét, hálás köszönetet mondva ugy a magam, valamint többi tisztársaim nevében a belénk helyezett bizalomért s fogadom: hogy a páholy tradícióinak megfelelően ápolni fogom a testvéri szeretetet, hogy mindenki az oszlopok alatt tudatára ébredjen annak, hogy a testvériség, a szabadkőművességnek ezen összekötő kapcsa, több annál a barátságnál, amely az embereket a profán életben közelebb hozza egymáshoz. A szabadkőművesi léleknek ezen legszebb hajtása, kell, hogy legintenzívebben legyen belenevelve minden kőművesbe, mert csak az a lánc, amelynek szemeit kölcsö-

nösen ilyen érzelem forrasztja össze, lehet egységes, összetartó és csak mint ilyen alkalmas nagy és eredményes munkára.

Fogadom: hogy páholyunk speciális és a köművesség nagy és egyetemes céljait és érdekeit állandóan szem előtt tartom és minden erőmmel odatörekszem, hogy a Deák Ferenc páholynak szellemi és anyagi eszközei minél nagyobb mértékben állittassanak a közös célok és törekvések szolgálatába, hogy munkánknek szépsége, ereje, bölcsessége és eredményével ne csak méltó helyet foglalhassunk el a többi páholyok között, de ki is váljunk amazok sorából.

Fogadom: hogy páholyunk alkotásait, azok működését állandóan figyelemmel kísérem, *írántuk Testvéreim érdeklődését és szeretetét felkeltem és fenntartom s azok közhasznu és áldásos működésének biztosítására, előmozdítására és esetleges továbbfejlesztésük érdekében minden lehetőt elkövetek.*

Fogadom: hogy ősi hagyományainkon alapuló szertartásainkat s páholyunknak tradicionálisan megszentelt szokásait, mind magam megtartom, mind pedig mások által megtartatom, minthogy ebben látom a szükséges szervezettségnek és kívánatos fegyelemnek egyik eszközét.

S végül ígérem: hogy bár a legnagyobb megtiszteltetésben van részem, amely közművest páholyában érhet, csak testvér kívánok lenni a testvérek között, aki csak annyiban különbözik a többiektől, hogy a munka legnagyobb terheit óhajtja viselni és mindig s mindenkor elől kíván járni abban.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

FŐMESTERI SZÉKFOGLALÓ BESZÉD

Testvéreim!

Másodszor emel immár szeretetek általam meg nem érdemelt mértéke, bizalmatoknak soha meg nem hálálható mérve, arra a tisztségre, amelyet betölthetni egy páholyban, minden közművesre nézve a legnagyobb kitüntetés.

Az idén való megválasztásomban annyi jószág, elnézés nyilvánul meg résztekről, hogy szinte aggodalom fog el, vajon miként fogom igazolni a belém helyezett bizalmat. Nem tudom más magyarázatát adni, mint azt, hogy az elmúlt munkaévről annyival maradtam adóstok, hogy Ti még egy esztendővel prolongáltatok az időt, hogy annak keretén belül fizessek. Szeretett Testvéreim! Ha ti engem addig akarnátok főmesternek megválasztani, míg ezt az előlegezett bizalmat

végkép tudnám munkámmal s annak eredményével letörleszteni, akkor — azt hiszem — igen sokáig volnátok kénytelenek engem e helyen megtartani. Gyengék az én erőim ahhoz, hogy e szép s hatalmas páholyt, amelynek annyi kiváló s érdemes főmestere volt, úgy vezethetném a királyi művészet munkájában, mint azt a vezértől joggal el lehet várni! Szerények az én szellemi erőim ahhoz, hogy világíthatnék azon az uton, melyen haladnunk kell, előljárni, hogy ti követhessetek.

Kevés az én tudásom ahhoz, hogy iniciálhatnék s alkothatnék veletek karöltve maradandót és hatalmasat, amely előbbre vihetne bennünket törekvéseinknek rögzös útjain.

Véges az én tudásom s csekély ahhoz, hogy egységes egészzé szervezhetném meg az e páholyban lévő annyi szellemi értéket, hogy azokkal oly tevékenységét a páholynak állana módomban megindítani, amellyel valósággal példát adhatnánk a többieknek.

Testvéreim! Ti vagytok a hitelezők s így a Ti feladatotok megítélni az adóst, akinek bizalmat előlegeztetek. Én csak azt adhatom, ami lényegem s biztosíthatlak Benneteket, hogy mindent, amivel rendelkezhetnem a sors által megadatott, készséggel s

állandóan helyezem oda arra az oltárra, amelyen szellemiekben s anyagiakban hozunk áldozatot az emberiség szebb és boldogabb jövődjé érdekében.

Mert bármily gyengék is legyenek a rendelkezéseimre álló eszközök, a becsületes szándék nem fog hiányozni s ha érdemes elődeimet nem is fogom megközelíthetni, az bizonyos, hogy igazi köművesi munka lesz az, amit végezni fogok. S ha visszatekintek az elmúlt esztendőre, amidőn minden testvérem, akinek csak módjában állott, készséggel támogatott munkámban, annyi igaz testvéri szeretettel sietett segítségemre, mindenkoron felajánlva közreműködését s anyagi támogatását, valahányszor arra a közös célok érdekében apellálnom kellett, úgy ma hatványozott reményekkel nézhetek a jövőbe, mert bár sajnós, még mindig távol vannak testvéreink, akiknek munkája s támogatása annyira értékes volna reánk nézve, távol tartják tőlünk a legszentebb kötelességek, helyükbe ujak, bár ifjak, de erősek léptek. Új szemek kapcsolódtak a régiekhez, bizonyára szétválaszthatatlanul összeforrva, s így velük és általuk megerősödve s gazdagodva, új munkaerőt, új támaszt, új segítséget nyerek s ez erőszaporulattal, e gazdagodással és gyarapodással lépve az új

munkaévadba, frissült vérkeringést kapva a régi csatornába, úgy érzem, hogy szerény képességem és csekély tudásommal mégis módomban fog állani némileg kielégíteni az irányomban joggal támasztandó igényeket.

Nemcsak működési tért kívánok engedni minden dolgozni kívánó testvérnek, de azt akarom elérni, hogy felébresszem s felkeltsem mindenkiben az óhajt, a vágyat, a kívánságot, hogy mindenki részt vegyen a nagy közös munkában; olykép akarom lefektetni az új munkaévad programját már ma, hogy mindenki előtt világos legyen, hova kapcsolhatná be leghatékonyabban segítségét. Minden egyes testvért oda lehetne valahova állítani, ahol feltétlenül használhat a közös ügynek. S ki volna az a testvér, aki nem akarná helyét elfoglalni ott, ahol segíthet bennünket nagy feladatainkban?

Mert nagyok a mi feladataink, hatalmasak a céljaink, nemesek s a nagy közösség érdekében állók a mi törekvéseink, ha gyengék, elégtelenek is eszközeink.

S ha reá kívánok mutatni a multa, felszínre hozva az elmúlt időkben kifejtett tevékenységünknek hibáit, hogy így a háboru által előidézett változott viszonyokra való tekintettel megrajzolhassam a jövő

munkásságának célját s irányát, akkor hosszasabban kell időznöm a bennünket kiválóan érdeklő kérdéseknél, amire engem az a körülmény is késztet, hogy azt szeretném, ha neofita testvéreim alaposan megismerkedhetnének mindazon kérdésekkel, amelyek érdekében munkát kell kifejtenuk.

Előre kell bocsájtanom, hogy magában a szabadkőművességben is forrongás észlelhető. Komoly, régi testvérek szerint a kőművesség munkálkodásából hiányzik az ugynevezett összhangzó értelem, a céltudatos együttműködés; nincs kijelölve egy határozott irány, amely felé valamennyi páholynak törekednie kellene; nincsenek feltéve a nagy kérdések, amelyek köré csoportosítani kellene minden erőt, akár a szellemieket, akár az anyagiakat; munkánk ötletszerű, szétfolyó, szervezetlen, céltudatosság hiányában szenved.

Ezt a véleményt, amely a Galilei páholyból indult ki, én is kénytelen vagyok magamévá tenni s beállani azoknak sorába, akik a magyar szabadkőművességet nagy kérdések szolgálatába kívánják állítani, de nem mindent fogni akarni s így keveset markolva, hanem az időknek s a kor szelemének uralma által előírt ha csak egyetlen-egy eszme érdekében is, de az

ezért való küzdelemhez minden erőt egyesítve és tömörítve.

A nagypáholy a magyar szabadkőművesség legfőbb irányítója s vezetője, érezvén, hogy e téren tennie kell valamit, egy 12 tagból álló bizottságot szervezett, amelynek feladatául tette, hogy jelölje meg azokat a kérdéseket, amelyek érdekében a kőművesség tevékenységet fejtsen ki. Nehogy azonban a páholyok féltve őrzött autonómiája, — ami a közös erő kifejtésnek igaz akadályja s nem egyéb, mint az önzésnek s hiuságnak a köz érdeke fölé való helyezése, — sérelmet szenvedjen, a felvetett 15 kérdés közül minden páholy szabadon választhat. Természetes, hogy a páholyok mind a 15 kérdés érdekében való munkát vállalták s ebben leli magyarázatát az, hogy eredményt e kérdések tekintetében felmutatni nem tudunk. De más baj is van. Nem a legfontosabbak lettek felölelve. Mert pl. a belső megerősödés, azaz a bent lévő testvérek igaz kőművesekké való nevelésének, a fegyelem, a testvériség erősítésének kérdése nincs felölelve. Maga az a kérdés, miként tehető a magyar kőművesség akció- s munkaképessé, nincs érintve. Miként lehetne a kőművesi eszméket minden társadalmi rétegbe, az iskolába, a törvényhatóságokba,

a parlamentbe bevinni vagy pl. a közigazgatás modernizálása, a közgazdasági kérdések egész sorozata, a vámvédelem s szabadkereskedelem kérdései mind figyelmen kívül hagyva. A békének nagy és hatalmas kérdése, a megtört világszövetség, a kőművesi internacionálé helyreállítása s annyira való megerősítése, hogy a szociális nemzetköziséggel egyenlő erőre s hatalomra tegyen szert, nincs érintve, nem is beszélve azokról a feladatokról, amelyek a háboru után ebben az országban kell hogy megoldassanak, ha a hozott nagy véráldozatok után meg akarunk állni a népek versenyében.

Ha ilyen fontos kérdések maradtak ki, úgy a 12-es bizottság programja nem lehet irányadó a magyar szabadkőművesség jövőbeli tevékenységét illetőleg. Ha még ezeket is hozzá vesszük a 15 ponthoz, annyi kérdést kapunk, hogy ezekkel foglalkozva elaprózzuk erőinket, szétforgácsoljuk képességeinket sokfelé, ahelyett, hogy a legfelsőbb vezetőségtől határozott utasítás adatnék arra nézve, hogy csupán csak 1—2 kérdés érdekében munkálkodjunk, de teljes erővel, közösen, egységes küzdelemmel. Ma a magyar szabadkőművesség mindenhol ott van s sehol sem produkál olyan eredményt, amelynek láttára

a profán társadalom érezné s tudná, hogy vagyunk s munkánkkal a meglévő viszonyokon változtatni akarunk olykép, hogy abban a kérdésben, amelynek érdekében ép sikra szállunk, ezt az országot közelebb vigyük az előrehaladott kulturállamok felé.

Nem vagyok hivatott a magyar szabadkőművességnek programot adni. Sokkal hivatottabbak — kőművesi erényekben gazdagabbak — s bölcsőbbekre vár e feladat, de mint lelkes tagja a közösségnek, jogom van ahhoz, hogy nyíltan s őszintén mondjam meg véleményemet.

A magyar szabadkőművesség vezére, a profán életnek s a tudományos világnak egyaránt tisztelt alakja, a mult esztendő nagygyűlésén kifejtette programját, amidőn költői lendülettel tárta elénk a mult eseményeit s a jövő céljait, de az utóbbiakat csak oly tág körvonalakban, hogy az határozott utmutatásnak nem vehető. Azt mondta többek között: „Többtermelésre kell sürgősen tanítanunk, sőt kényszeríteniünk a kis és nagy gazdát, hogy olcsóbb lehessen az élet!” Való igaz, a kőművességnek ez az egy program elég lenne egy évtizedre. A többtermelés propagálása s a drágaság enyhítése érdekében elérendő minden eredmény meg-

mutatná a profán társadalomnak, hogy ez a tábor a köz érdekében eredményesen munkálkodik. De mi történt? A többtermelés kérdése, amidőn a Neuschloss páholyból kiindult, nagy érdeklődést váltott ki a többi páholyokban is. Előadás előadást követett s mindannyian fényes eredményekkel tekintettünk az akció sikeres eredménye elé s már képzeletben láttuk az időt, amidőn nálunk is hektáronként 11.7 q helyett 19 q buza, 78½ q hektáronként való burgonyatermés helyett, mint Németországban, 138 q fog teremni. A szalmaláng kialudt. Többtermelési akciónk kimerült egynéhány füzet kiadásában, a Magyar Közgazdasági Társaságba való belépésünkben. Pedig mit tehetett volna a közművesség e kérdésben, a vidéki páholyokat csatasorba állítva. Mert a vidék tehet ebben a kérdésben a legtöbbet. Ha a magyar szabadkőművesség organizálja a rendelkezésére álló erőket, olyan propagandát indíthatott volna meg, hogy a sikerek látván kívül állók is segítségünkre siettek volna, hisz már Károlyi Mihály gróf is kifejti a Pester Lloyd hasábjain:

„Wichtiger jedoch für die Mehrproduktion ist der Umstand, dass bei uns ein sehr grosser Teil des Grossgrundbesitzes in einer Art bewirtschaftet wird, bei der, der

erzielbare Ertrag bei weitem nicht produziert wird.“

Hathatós érv a papi javak, holt kezek, latifundiumok ellen; ámbár később maga mondja:

„Das Eingreifen des Staates ist jedem Grundbesitzer, auch mir, im Grunde unsympathisch, aber Not bricht Eisen.“

A kérdés méltó volt a magyar szabadságkömüvességhez. Átvinni a köztudatba, hogy a háboru által okozott terhek nem fedezhetők a polgárság, az ipar, a kereskedelem újabb megterhelésével egyedül. Ha a földnek termelését fokozni tudjuk, akkor nemcsak maga a földbirtok nagyobb adóterhet bír el, hanem többtermelés folytán előállott anyagtöbblet felesleges mennyiségének kivitele, a nemzetvagyan gyorsapodásához, a kereskedelmi s fizetési mérleg javulásához járul hozzá. Nem is szólva arról, hogy a mezőgazdasági termelés fokozása az ipari többtermelést vonja maga után, mezőgazdasági gépekben, vegyi anyagokban stb. s az a sokféle ipar megint mennyi másnak ad lendületet.

A kérdést elvittük a Magyar Közgazdasági Társaságig s kicsuszott immár kezünk közül.

A németek győzelmeit nagymester testvérem kitűnő közoktatásuknak tulajdonítja

s felhívja tanító s tanár testvéreinket, hogy megbízhatóság, becsületesség, munkaszere-
tet és takarékosagra tanítsák a fiatalsá-
got. Ez azonban így általánosságban nem
elég. Céltudatos munkára s a szövetség
kebelén belül lévő tanár s tanító testvérek
erélyes megszervezésére van szükség, az
ifjuság nevelése érdekében.

Szerény véleményem szerint nem ele-
gendő az, ha a Nagypáholy abbeli kíván-
ságát fejezi ki, hogy a rokkantakról gon-
doskodás történjék, az amerikai magyaro-
kat vezessük haza (jó lenne előbb olyan
viszonyokat teremteni itthon, hogy haza-
kiváncsozzanak), hogy az özvegyek s ár-
vák ne kopogtassanak nálunk hiába, tanár
s tanító testvéreink ilyen s amolyan szel-
lemben neveljék az ifjuságot, reá kell szo-
ritani a kis gazdát a termelésre stb. E kér-
dések előbbrevitelének s megvalósításának
gyakorlati módozatait, eszközeit kell meg-
határozni s céltudatosan határozott utasi-
tást kell adni a páholyoknak a munka
anyagát s a terv megvalósítását illetőleg.
A nagypáholyoknak immár tudatában kell
lennie annak, hogy a köművesség presz-
tizse megkívánja, hogy minden kérdésben,
amelyet felkarolni szükségesnek s jónak
vél, egész erejét vigye bele, hogy annak
érdekében ne egy, vagy néhány, hanem a

páholyok összessége szálljon sikra szellemi s anyagi eszközeivel egyaránt, mi által az eredmény hatalmasabb, hozzánk méltóbb lesz s így tekintélyünk, befolyásunk emelkedni, nőni fog.

Hogy gyakorlatilag hogy kell a kérdéseket megfogni, arra a közelmúlt napokból fényes példával szolgálhatok. A rokkant katonák elhelyezéséről, protézisekkel való ellátásáról, kenyérkereső munkára való kioktatásáról s elhelyezéséről volt szó. Az előadó testvér bereferált, hogy mit tett az állam ebben a kérdésben ezideig. A különböző páholyok referensei elmondván véleményüket, leszögeztetett, hogy a társadalmi munka, tehát a kőművesség tevékenysége két helyen kapcsolódhatik be ezen kérdésbe. Az egyik, a kioktatott rokkantak elhelyezése, a másik a gyakorlandó felügyelet és patronázs kérdése. S határozatba ment vala, hogy az összes vélemények gyűjteménye, összefoglalása, mértékadó helyre felterjesztendő. Én pl. a kérdést rögtön a gyakorlati kivitel elé vittem volna. A rokkantak elhelyezése még nem megfelelő, felajánlom tehát a kőművesség készségét a kormány vagy a rokkantügyi hivatalnak, azok elhelyezésére. A budapesti páholyokban lévő szabadkőművesek között sok foglalkozási ág van

képviselve s ha a vidéki páholyokat is bevonom, a köművesség hatásos munkát fejthet ki. Ép úgy vagyunk a patronázs kérdésével. A köművesség vidéki szerveivel együtt készséggel vállalkozhatott volna a munkára. *Én tehát* a szabadköművességnek *bölcselő, tanács s véleményadó* tevékenységét felcserélném ott, ahol lehet *a gyakorlati munkával*.

Szó van a háboruban elesett hősök özvegyei s árváiról s a Deák Ferenc páholy maga is egy intézmény létesítését határozta már el, amely hivatva lett volna azoknak, akik kenyérkeresőiket elveszítve, tehetetlenül állanak s az állam szűkös kegyelemkenyerén tengődnek, segítségére sietni. Az özvegyek s árváknak munkalehetőségekhez juttatása lett volna a feladat. Azonban a férfimunkásoknak katonai szolgálatra való bevonása folytán annyi munka kínálkozik a nők részére, hogy a tervbe vett intézmény feállítására valóban ez idő szerint szükség nincs, legfeljebb még arról lehet szó, hogy olyan árvákat, akik a kenyérkeresethez szükséges semmi nemű ismeretekkel nem bírnak még, valami munkára vagy egyébre kioktassanak. Ennek a kérdésnek a megoldása lehet még feladatunk.

A köműveségre azt mondták, hogy

testvéri láncát átöleli az egész világot. E szervezet a föld minden részén bir képviselővel s ily módon a kőművesség nemzetközi kapcsolat. Miért ne állott volna s állana módjában a magyar szabadkőművességnek e kapcsolatban rejlő erőt s értékeket felhasználni arra, hogy a semleges államok, sőt a háboruban állók kőművesei, egy kongresszuson összejőve megvitassák, miként volna lehetséges a népek által már annyira óhajtott béke eszméjének megnyerni, avagy rákényszeríteni azokat is, akik legfelsőbb helyen mozgatói e tömeggyilkosságnak.

Egy német munkában (Die Bedeutung des Freimaurertums) olvasom:

„Wenn aber die Gesetze des Freimaurertums verletzt werden, wenn das Eigentum, die Arbeit, die Bildung, die menschliche Ehre und Freiheit bedroht werden, wenn die Barbarei ihre Brandfackel in die zivilisirte Welt schleudert, dann sind die Maurer verpflichtet zur Verteidigung dieser Güter zusammen zu wirken.“

Az ipari munkások szakszervezeti központjai megegyeztek már abban, hogy nemzetközi konferenciára ülnek össze, amelyen nemcsak a semleges, hanem a háboruban álló országok képviselői is

megjelennek. Ilyen nemzetközi érintkezés már azért is szükséges, mert ha tárgyalásra össze is ülnek már a hadviselő felek, megeshetik, hogy nem egyeznek meg s újra folytatódik a világpusztítás. Legyen legalább egy-egy szervezet, amely felemelheti szavát akkor, ha az a veszély fenyegetne, hogy csekély okokból ne adatnék meg végre a világnak a béke.

A német szabadkőművességnek is ez a véleménye:

„Deshalb können und dürfen die Freimaurer nicht fehlen, wenn es gilt, auf grossen internationalen Versammlungen und Kongressen gegen die Entfesselung und für die Bändigung der Kriegsfurie Stellung zu nehmen.“

A magyar szabadkőművesség örök emléket állithatna magának, ha kezdeményezője lenne egy ilyen kongresszusnak és iniciálója annak, hogy a háboru után a kőművesi lánc minden népnek bevonásával minél szorosabbra fűzetnék, hogy ily módon befolyásra téve szert, nagy nemzetközi szervezettel volna megakadályozható ennek a világnak másodszor való lángbaborulása. A magyar szabadkőművességnek legyenek mindenhol megbízható képviselői, akik értsék a módját annak, miként lehet bennünket maroknyi

népet a más nemzetek előtt ismertté, kedvelté, szimpatikussá tenni; akik megismertessenek bennünket azokkal a kulturnépekkel, amelyek még mindig barbároknak vélnek bennünket.

Egy német köművesi munkában lapozgatva olvasom:

„Uns Freimaurern wird die sehr wichtige Aufgabe zu fallen, die in dem jetzigen Völkerbrande so sehr geschädigten Beziehungen des gestörten internationalen Lebens, auf Grund unserer freimaurerischen Religiosität wieder von neuen Aufleben zu lassen. Mit erneuten Kräften werden wir nach einem allgemeinen Friedensschlusse daran gehen müssen, Herz, Hand und Gesinnung aufzubieten, um auf den Trümmern der zerschlagenen Beziehungen unsere freimaurerischen Grundsätze von neuem aufleben zu lassen und zur Geltung zu bringen, zum unerwüstlichen Besten der gesamten Menschheit.“

Ez esztendőben leszen 200 éve annak, hogy a köművesség fundamentuma Angliában lefektettetett. Talán ezen kétszázados évforduló idején megmozdul az angol köműveseknek a szive is és újra igaz emberekké válnak azok, akik emberi mivoltukból kivetköztek. Ahogy ma, egy új tavaszi offenzíva elején, a tömeggyilkos-

ság ismét való megindulásának előhajnalén érezzük, Johann Gottlieb Fichte szavaival kellene fohászkodnunk:

„Verlass uns nicht, tröstender Gedanke, dass ein neues Geschlecht emporblühen möge, dass dem wahrhaft Guten zustrebt.“

Visszaállítani a megszakadt láncot, hogy az minél intenzívebben kapcsolja egybe a népeket az örökbéke érdekében s felnevelni az új nemzedéket, „dass dem wahrhaft Guten zustrebt“, lehet a magyar köművességnek nagy feladata.

Intenzív s eredményes munkát kifejtteni azonban csak szervezett tömeggel lehet. A magyar köművességnek tehát sürgős teendője odahatni, hogy a szövetség minden tagja a szó szoros értelmében köműves legyen, aki átérti s átérzi céljainkat. Maga a Galilei páholy panaszolja fel, hogy sok páholyban elmulasztották a köművesi eszméket a tagokba belenevelni, vérükbe s gondolkodásukba átvinni s így csak természetes, hogy a szövetség nem bír minden egyes tagjában elszánt s igaz harcost a közös küzdelmek érdekében.

A nagypáholyinak szemlét kell tartani seregei felett. Ki vannak-e vitézei képezve, ismerik-e valamennyien, mint egy ember, hova igyekszünk, merre törek-

szünk, mik a céljaink? Ennek a szervezetnek a hasznát a nagy s egyetemes célok érdekében csak úgy lehet venni, ha minden egyes tagját egyenként ugyanazon eszmék hevítik, amelyek az egész kőművesség munkáját kell, hogy irányítsák. Tehát a belső megerősödés, a szervezetség s fegyelem szükséges ahhoz, hogy a magyar kőművesség feladata magaslatára juthasson s csak ha ez eléretett, lehet számítani arra, hogy minden testvér, akár orvos, ügyvéd, tanár, városatya, képviselő legyen is, ott, ahova profán foglalkozása állította, képviselni fogja eszméinket s oda fog törekedni, hogy azok érdekében, ahogy mód s alkalom kínálkozik, tegyen valamit.

A nagypáholy első teendője a belső megerősödésről való gondoskodás, a részeknek egyéb, hatalmas egésszé való forrasztása. Azután jöhet a munka. Hogy ez elsősorban mi legyen, azt majdnem megmutatja az a királyi manifesztum, amellyel a trónralépő fiatal fejedelem köszönti népeit, amidőn azt mondja:

„Állandó törekvésem lesz, hogy a társadalom munkástagjai számára becsületes munkájuk gyümölcsét biztosítsam.“ A munkás s a munka megbecsülése ez, ígéret olyan törvényes intézkedések meg-

tételére, amelyek teremthetnek olyan körülményeket, hogy kenyere lesz az éhezőknek, joga a jogtalannak, iskolája a gyermeknek s kórháza a sinylődőknek. Jól tudjuk, hogy Magyarországon a terheknek igazságos elosztása, a népnevelés intenzívebbé s modernné tétele, szociális törvényalkotás, a papság s az oligarchák hatalmának megtörése, jó közigazgatás, ezzel az osztályparlamenttel el nem érhető. Csak egy igazi népképviselőten nyugvó parlament törvényalkotásai vihetik be ezt az országot a kúturállamok sorába s tehetik gazdaggá s virágzóvá. A választójog kérdése kell tehát, hogy elsősorban legyen felírva a magyar köművesség zászlójára, mert ezzel gyökeresen segíthetünk sok olyan bajon, amin most csak folytonosan javitgathatunk.

A nagypáholynak fokozott figyelmet kell fordítani azokra a gazdasági kérdésekre, amelyek helyes megoldásától ennek az országnak jövője, népeinek anyagi s így kulturális előbbrejutása, gazdagodása s boldogsága függ. Jól tudom, hogy pl. a kiegyezés, vámtarifa, valuta, kivitel stb. kérdéseiben a köművesség egésze mit sem tehet; azonban ha a kérdések itt bent megvitatva megvilágíttatnak, minden köműves tudni fogja, hogy abban a profán

szervezetben, amelyben helyet foglal, minő álláspontot kell ezekben a kérdésekben elfoglalnia, hogy annak a mi szempontunkból való megoldását elősegitse.

A nagypáholy bizonyos kérdések érdekében tömöríthetné például csak a tanárokat (mint az ifjuság nevelése stb.), csak a kereskedőket (mint gazdasági kérdések érdekében), csak az orvosokat (a közegészségügy problémái miatt), vagy pl. a fővárosi bizottsági tagokat bizonyos, a főváros polgárait érdeklő kérdésekben. Mindezt azonban szervezni s céltudatosan elő kell segíteni.

Felszólalásom elején beszéltem arról, hogy a páholyok féltve őrzött autonómiája az akadálya annak, hogy minden páholy erőit a nagy közös célok szolgálatába állítsa. A kérdés nem áthidalhatatlan. Amellett, hogy a nagypáholy által előírt s általa legfontosabbnak tartott kérdésben valamennyi páholy fogjon össze, az egyes páholyok olyan munkát, amely erőiket meg nem haladja s amelyet megoldás felé vinni képesek, maguk is végezhetnek. Például a karitativ tevékenység az ilyen intézmények létesítése s támogatása lehet külön páholyfeladat. A fő az, hogy a nagypáholy által előírt célok érdekében minden erő tömöríttessék s az erők többé el

ne apróztassanak olykép, hogy a páholyok külön-külön utakon járva, egymás között versengjenek, hogy mit alkossanak, helyett, hogy egyesült erővel közös célok felé törekednének.

Azt hiszem, eleget szólottam a kőművesség azon feladatáról, amelyek érdekében a munkát a nagypáholy hivatott irányítani s áttérhetek a Deák Ferenc páholy speciális tevékenységére.

Ami áll a nagy közösségre, az feltétlenül áll az alkotó részekre is. Emitt is a belső megerősödés az első feladat. Ép ezért gondoskodni kívánok arról, hogy neofita testvéreim oktatást nyerjenek a kőművesség történetéből, a szertartások ismeretéből, a szimbolumok magyarázatából, hogy a testvérek alaposan megismerve azt az intézményt, amelynek szolgálatába szegődtek, ne kötelességszerűen jöjjenek hetenként a szentélybe, hanem szívük sugallatát követve érezzék szükségét annak, hogy itt megjelenve, közreműködjenek a szabadkőművesek nagy s nemes céljai érdekében. Az újonnan felvett testvérek mentorait felkérem, hogy a neofitákkal foglalkozzanak; őket kellőképp oktassák ki; mindenben segítségükre legyenek s főképp oda hassanak, hogy a

többi testvérekkel megismerkedve, jól érezzék magukat körünkben.

Egy híres német szabadkőműves: Bluntschli Heidelbergben a belső megerősítésről ezt mondja: „Die innere Arbeit der Logen, an der Veredlung und sittlichen Vervollkommnung ihrer Mitglieder, ist und bleibt die Hauptsache der Maurerei.“

Elvárom minden funkcionáriustól, hogy a tisztjével járó feladatokat, a szertartás reá vonatkozó szabályait ismerje s hogy az alkotmányban reá vonatkozó kötelességét hiven teljesítse. Minden ujonnan felvett testvértől pedig, hogy egy-egy munkával járuljon hozzá a kőművesi eszme megszilárdításához, valamint felsőbb fokra való emelésre magát egy-egy előadással érdemesítse, megjegyezve, hogy csak oly kérdéssel lépjenek a páholy elé, melynek minden oldalról való megvitatása, megvilágítása konkrét eszmét szülhet a megvalósítás számára s így pozitív eredményt hoz a kőművesség valamely végcéljának megközelítése érdekében!

A Deák Ferenc páholy készséggel veti magát alá a nagypáholy előírásának s utbaigazításának arra nézve, hogy hova kívánja páholyunk tevékenységét bekapcsolni s kész minden szellemi, erkölcsi,

sőt anyagi erőit is legmesszebbmenőleg a nagy közös célok szolgálatába állítani. Mi nem féltjük autonomiánkat, nekünk előbbre való, hogy a nagypáholyt támogassuk nagy feladatok érdekében, minthogy a magunk hiúságát kielégítve, forgácsoljuk el erőinket.

A háborúnak majdnem kitörésekor, életbeléptetett legszebb alkotásunk, dacára az immár mintegy 31 hónap óta dúló világ-felfordulásnak, még mindig fennen szimbolizálja a kőművesi áldozatkészséget s hirdeti a páholy dicsőségét. A Nyomorék Gyermekek Országos Otthonában létesített hadikórházunk, amelynek felállítását 6—8 óra kontempláltuk, hála egynéhány testvérünk s nővérünk önfeláldozó, kellőkép nem méltányolható munkájának, testvéreink áldozatkészsége folytán még ma, évek multán is teljesíti hazafias feladatát.

Legelső feladatunk kell hogy legyen a még jobb időkben tervbe vett ifjusági folyóiratnak utjára bocsájtása. Jól tudjuk, hogy ellenségeink, a sötétség lovagjainak hatalma a háboru alatt nem csökkent, sőt erősödött; a klerikálizmus nem gyöngült, sőt nagyobb hatalomra, befolyásra tett szert. Ezt ellensúlyozni s főkép az ifjuságnál elerőtleníteni, volna az említett folyóiratnak feladata, amellyel a jövő e re-

ménységeinek lelkébe kell belenevelni azt, hogy a béke áldásai megbecsülendők, hogy a háboru hamis romantikája szemfényvesztés, ami mögött csak nyomor és szenvedés van. Ebben a folyóiratban kell hangoztatni, hogy a technika, a chemia mai fejlettségével, ha nem az öldöklő szerszámok tökéletesítésének szolgálatában áll, hanem ehelyett a megélhetésre szolgáló javak olcsóbbá tételére, a többtermelés előmozdítására s egyéb az emberiség javát szolgáló célok elérésére törekszik, nem világszerencsétlenséget szül, de az emberiség boldogulását segíti elő.

Közismert dolog, a klerikálizmusnak a háboru folyama alatt való nagy térfoglalása s ép ezért hatalmas s erős ellenakcióról kell gondoskodni. A háboru sok mindent megdöntött. Új eszmék vetődtek fel, új nézetek usznak felszinen, új tapasztalatokkal vagyunk gazdagabbak. Egy modern, haladó szellemben nevelt ifjuság, a jövő generációja, biztos alap, amelyen a kultúrált, szabad Magyarország, a munka megbecsülésének, a liberálizmusnak országa felépülhet. Páholyunkban annyi kiváló tanár testvérünk foglal helyet, akik nagy tudásukkal s ügyszeretetükkel ennek a kérdésnek kalapács alá vételét eredményesen fogják elősegithetni.

Azt hiszem, a közel jövőben módunkban fog állni olyan propozícióval lépni a páholy elé, amely e tervnek megvalósítását lehetővé fogja tenni.

A nagypáhollyal szemben vállaltuk a középosztály szervezésében, a segítő munkát. Mi készséggel vesszük majd kalapács alá annak az osztálynak a kérdését, mely a háboru folyamán annak súlyát leginkább érzi. Azét az osztályét, amelynek vállára át lehet hárítani minden terhét a folyton fokozódó s növekedő drágaságnak s amely ezt jövedelememelkedéssel ellensúlyozni nem tudja. A fix fizetéssel bíró hivatalnoki kar, a kereskedősegédek, a lateiner osztály kénytelen szükségleteit folyton korlátozni, amit pedig a végtelenségig még sem tehet.

A köművesség bölcs politikát üzhet, ha ezzel a kérdéssel minél alaposabban, minél nyilvánosabban foglalkozik, amely utóbbi ténykedését a Világ 'maga nagyban elősegitheti. Ennek a természetszerűleg feltétlenül elégedetlen nagy társadalmi rétegnek megnyerése a demokratikus s haladó eszmék részére nem lehet nehéz, ha látni fogja, hogy törődnek velük olykép, hogy már ezen a földön megélhessenek s boldogulhassanak, míg a másik oldalon bizonyára a tulvilági boldogsággal kecsegtetik

csak. Ebben a háborus világban sokaknak megy jól a dolguk; a mezőgazdasággal foglalkozóknak tul jól; az ipari munkásság majdnem a drágaság növekedésével arányban állandóan srófolhatta fel munkabérigényeit; a kereskedelem minden árdragulást átháríthat a fogyasztóra, hasonlóan az ipar. Csak tisztán s egyedül a fix fizetésű társadalmi réteg őrlődik meg s nem talál más megoldást, mint a nélkülözést s szenvedést.

Vállaltuk a nagypáhollyal szemben azon kötelezettséget, hogy a nőknek bevonását a kőművesi munkába tanulmány tárgyává tesszük s elősegítjük.

A világháboru annyi új kérdést vetett felszínre, annyi új feladat elé állított bennünket, hogy ezeknek tanulmányozása, előbbrevitele, teljesen leköti erőnket. Ép ezért a karitativ tevékenységet tisztán nővéreinknek kell átengedni, kik azt szívesen vállalják is. A női páholyok létesítését, avagy nőknek a páholyokba való beengedését dacára a kor modern szellemének, ezidőszertint még érettnék nem tartom, hanem egyelőre humanus intézményeinkben való közreműködésüket s a jótékony-ság terén való munkásságukat látom kívánatosnak.

Fel kell hogv hívjam figyelmeteket vé-

gül páholyunk legnagyobb s legszebb alkotására, a Nyomorék Gyermekek Országos Otthonára, amelyet annyi szeretettel létesítettek a páholyoknak érdemes testvérei. — Miénk a feladat, a profán társadalomban propagandát csinálni ez intézmény érdekében s ha minden testvér megteszi kötelességét, úgy nemsokára kétszerannyi szerencsétlennek nyújthatunk majd menedéket s oltalmat.

Természeteszerűleg nagy gondot kell fordítanunk arra, hogy a többi páholyokkal az érintkezést állandóan fenntartsuk, munkáik iránt érdeklődjünk, hogy ily módon a nagy közösség tevékenysége felől informálva legyünk.

Mi sem természetesebb, minthogy állandóan figyelemmel kell kísérnünk a szociális, kulturális, s gazdasági élet minden fázisát, hogy kellő időben ragadhassuk ki azt a kérdést, amellyel foglalkozni köművesi kötelesség.

Ezekben voltam bátor ismertetni azon kérdéseket, amelyek érdekében páholyunknak munkát kell kifejtetni s emellett természetesen meg van bennünk a készség ahhoz, hogy a köművesség nagy céljainak előbbre viteléhez, karöltve a többi páholyokkal, hozzájáruljunk.

Testvéreim! Erre a munkára hívom fel

e tábort, amely új szemekkel gyarapodott ugyan, de sajnos, a régiekkel, — akiket a V. N. E. M. vezéreljen mielőbb erőben, egészségben körünkbe, — megcsappant, hogy velük együttműködve készíthessünk elő jobb, boldogabb időket, olyanokat, amidőn a köművesség munkája feleslegessé válik s amely időt Ottó Cászári egyetemi tanár s a Ruprecht zu den 5 Rosen in Heidelberg páholynak szónoka így ír körül:

Der Zeitpunkt der Auflösung der Freimaurerei wird, wie wir meinen, dann eintreten, wenn Sie überflüssig wird, d. h. wenn sie ihren Beruf im Kulturleben der Menschheit erfüllt hat, Wenn diese erst allgemein auf dem Standpunkte angelangt sein wird, welchen jetzt die Freimaurerei einzunehmen sucht, wenn jeder in seinem Mitmenschen nur den Bruder sehen wird, wenn auch in der grossen Welt die idealen Güter höher geachtet werden, als die irdischen, wenn nicht nur der Eigennutz, sondern die Liebe auf Erden regieren wird, dann ist die Stunde da, in welcher der letzte Hammerschlag im Tempel der Freimaurerei erschallen wird, weil das Werk beendet ist, an welchen wir jetzt noch zu bauen haben“.

Ezen idők eljöveteletét készítsük elő munkánkkal!

Testvéreim!

Még terjed a tűz, amelynek rettenetes fényessége, nem a világosságot hirdeti, hanem a rémes sötétséget jelenti.

Még szitják a bosszunak és gyűlöletnek irtóztató lángját, amelytől megvadulva rombadöntetnek a kultúra, a tudomány, a haladás, évszázados alkotásai, s nyomukban csak kietlenség, pusztulás, üszök és rom marad.

Az *oceánoknak* csöndes, majd viharzó vizei, amelyek rettentő tömegeikkel ősidőktől fogva összekötötték és közelebb hozták egymáshoz a népeket és nemzeteket, most két világot választanak el egymástól, s az irtózatnak és rémületnek színterei.

Azok a nagyok és hatalmasok, kikre népek és nemzetek sorsának intézése van bízva s akik lelkiismeretlenül idézték fel e kaktizmát, egymásnak uszítván az embe-

rek millióit és millióit, úgy látszik maguk sem tudják megállítani e rettenetes végétet.

Vajha, kialudna végre a pusztító tűz, s fénye helyett újra az emberszeretet s testvériség világítaná be az emberiségnek a boldogsághoz vezető utját. Vajha elmulna a gyűlölet, s helyette a népek kölcsönös megértéssel működnének közre, felépíteni azt, amit ádáz dühükben leromboltak, megtagadtak, eltiportak. Vajha újra az igaz világosságnak fénye ragyogná be a földet, hogy uralkodjék időtlen időkig.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár